

GİDER VERGİLERİ SİRKÜLERİ/2

Bireysel emeklilik şirketlerinin ve aracılarının banka ve sigorta muameleleri vergisi mükellefiyeti ve bunların elde ettikleri gelirlerin banka ve sigorta muameleleri vergisi karşısındaki durumu.

Tarihi : 17.03.2004
Sayısı: Gider Vergileri Kanunu-2 / 2004-2/ BSMV-1
İlgili olduğu maddeler : Gider Vergileri Kanunu Madde 28, 29, 30, 31.

1- Giriş:

4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu(1) ile kamu sosyal güvenlik sisteminin tamamlayıcısı ve bireylere emeklilik dönemlerinde ek gelir sağlamak suretiyle refah düzeyinin yükseltilmesini amaçlayan bir emeklilik sistemi yürürlüğe konulmuştur. Bu düzenlemeye ilişkin olarak 4697 sayılı Bazı Vergi Kanunlarında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun(2) ile 6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun(3) istisnalarla ilişkin 29. maddesinde düzenleme yapılmıştır. 4632 sayılı Kanun uyarınca kurulan bireysel emeklilik şirketleri ve bireysel emeklilik aracılarının banka ve sigorta muameleleri vergisi uygulaması karşısındaki durumuna ilişkin açıklamalar, bu sirkülerin konusunu oluşturmaktadır.

2- Bireysel Emeklilik Şirketlerinin Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi Karşısındaki Durumu

6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 28 inci maddesinde; "Banka ve sigorta şirketlerinin 10.6.1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununa göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, her ne şekilde olursa olsun yapmış oldukları bütün muameleler dolayısıyla kendi lehlerine her ne nam ile olursa olsun nakden veya hesaben aldıkları paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir." hükmü yer almaktadır. Aynı Kanunun 30 uncu maddesinde banka ve sigorta muameleleri vergisi mükelleflerinin banka, banker ve sigorta şirketlerinin olduğu, 31 inci maddesinde ise, banka ve sigorta muameleleri vergisi matrahının 28 inci maddede yazılı paraların tutarı olacağı hükme bağlanmıştır.

4632 sayılı Kanun uyarınca münhasıran emeklilik sigortası faaliyeti için kurulan, ancak hayat ve ferdi kaza sigortaları dallarında da işlem yapabilen bireysel emeklilik şirketleri; 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu uygulamasında sigorta şirketleri kapsamında olduğundan, Gider Vergileri Kanununa göre istisna edilenler hariç olmak üzere yaptıkları her türlü işlemler sonucu lehe aldıkları paralar, banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi bulunmaktadır.

3- Bireysel Emeklilik Şirketlerinin Elde Etmiş Oldukları Gelirlerin Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi Uygulaması Karşısındaki Durumu

6802 sayılı Gider Vergileri Kanununun 28 inci maddesine göre; sigorta şirketlerinin 10.6.1985 tarihli ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanununa göre yaptıkları işlemler hariç olmak üzere, yapmış oldukları her türlü işlemler sonucu lehe kalan paralar, banka ve sigorta muameleleri vergisinin konusuna girmektedir.

Gider Vergileri Kanununun istisnalar ile ilgili hükümlerinin yer aldığı 29 uncu maddesinin (i) bendinde; “Emeklilik sözleşmeleri, hayat sigortaları (hayat sigortalarında ferdi kaza, hastalık sonucu malûliyet ve tehlikeli hastalıklar teminatlarının da ek teminat olarak verildiği sözleşmeler dahil) ve sağlık sigortaları ile ihracata ait nakliyat sigortalarında sözleşme ve poliçe üzerinden alınan paralar”, (t) bendinde; “Emeklilik yatırım fonlarının, sermaye piyasalarında yaptıkları işlemler nedeniyle elde ettikleri paralar”, (u) bendinde ise; “Banka ve sigorta şirketleri ile emeklilik şirketlerinin kuruluşlarında veya sermayelerini artırdıkları sırada çıkardıkları hisse senetlerinin itibari değerlerinin üzerinde elden çıkarılması sonucu kendi lehlerine kalan paralar”ın; banka ve sigorta muameleleri vergisinden istisna olduğu hükümleri yer almaktadır.

4632 sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanununun 7 nci maddesinde; bireysel emeklilik şirketleri tarafından katılımcıların sisteme ilk kez katılması sırasında ve yeni bir bireysel emeklilik hesabı açtırmaları halinde giriş aidatı talep edileceği, giriş aidatları bireysel emeklilik hesabına ödenen katkılardan ayrı olarak, katkı payı, fon varlıkları veya fon gelirleri üzerinden yönetim gideri ve fon işletim masrafı kesintisi yapılabileceği, bireysel emeklilik hesaplarından yapılacak her türlü kesintinin ve giriş aidatlarının emeklilik sözleşmesinde belirtilmesinin zorunlu olduğu hükmü yer almaktadır.

Bu hükümlere göre; bireysel emeklilik şirketlerinin yalnızca emeklilik sözleşmeleri üzerinden aldıkları paralardan oluşan gelirleri, bireysel emeklilik şirketine ait emeklilik yatırım fonlarının sermaye piyasalarından elde edeceği paralar ve emeklilik şirketlerinin kuruluşlarında veya sermayelerini artırdıkları sırada çıkardıkları hisse senetlerinin itibari değerlerinin üzerinde elden çıkarılması sonucu kendi lehlerine kalan paralar, banka ve sigorta muameleleri vergisinden istisna edilmektedir. Bireysel emeklilik şirketlerinin belirtilen istisnalar dışında yapmış oldukları her türlü işlemler dolayısıyla kendi lehlerine nakden veya hesaben almış oldukları paralar, banka ve sigorta muameleleri vergisine tabidir.

4- Bireysel Emeklilik Aracıları ve Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi

4632 sayılı Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu’nun 11 inci maddesinin verdiği yetkiye göre yayımlanan Bireysel Emeklilik Aracıları Hakkında Yönetmelikte(4) bireysel emeklilik aracılığı; aracılık hizmetlerini bir sözleşmeye dayanarak, daimi bir surette şirketlerin emeklilik sözleşmelerine aracılık eden veya bunları şirket adına yapan gerçek kişiler olarak tanımlanmaktadır. Söz konusu yönetmelikte bireysel emeklilik aracılığı ise, bireysel emeklilik şirketleri tarafından katılımcılara sunulan emeklilik ürünlerinin tanıtımını, pazarlanmasını, satışını ve bireysel emeklilik sistemine ilişkin diğer aracılık hizmetlerini ifade etmektedir. Aynı yönetmelikte, bireysel emeklilik aracılarının hiçbir surette giriş aidatı, katkı payı veya benzeri adlar altında tahsilat yapamayacakları hüküm altına alınmıştır.

Bilindiği üzere; sigorta acentelerinin banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi olmaları, poliçe tanzimine veya tahsilata yetkili olup olmamalarına bağlıdır. Bireysel emeklilik aracılarının da banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi olmaları, poliçe tanzimine veya tahsilata yetkili olup olmadıklarına bağlı bulunmaktadır. Bu nedenle, bireysel emeklilik şirketleri nam ve hesabına bireysel emeklilik katılımcıları ile sözleşme yapmak veya tahsilat yapmak konusunda, bireysel emeklilik şirketleri tarafından bireysel emeklilik aracılara yetki verilmiş olması halinde; banka ve sigorta muameleleri vergisi mükellefi olacaklar ve bireysel emeklilik aracıları tarafından yapılan her türlü muameleler dolayısı ile lehe alınan paralar banka ve sigorta muameleleri vergisine tabi tutulacaktır. Duyurulur.

(1) 07/04/2001 tarihli ve 24366 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

(2) 10/07/2001 tarihli ve 24458 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

- (3) 23/07/1956 tarihli ve 9362 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.
(4) 03.03.2004 tarihli ve 25391 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Osman ARIOĞLU0020
Bakan a. Gelirler Genel Müdürü